

Секція 4. СВІТОВИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ТВОРЧОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

ТВОРЧА РОБОТА ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ (НА ПРИКЛАДІ США)

Ольга Босенко, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: В.Ю. Годлевська, доктор історичних наук, професор, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

CREATIVE WORK AS A PEDAGOGICAL CONDITION OF FORMING SELF-ASSESSMENT IN YOUNGER SCHOOL CHILDREN (ON THE EXAMPLE OF THE USA)

Olga Bosenko, master's student

Vinnitsia Mikhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація: У статті здійснено аналіз творчої роботи як педагогічної умови формування самооцінки в дітей молодшого шкільного віку (на прикладі США). Розглянуто форми організації дошкільної освіти та виховання у Сполучених штатах. Описані позитивні сторони та недоліки різних освітніх програм.

Ключові слова: вихователь закладу дошкільної освіти, сімейний дитячий садок, молодші школярі, логіка, логічне мислення, розвиток мислення, самооцінка.

Abstract. The article analyzes creative work as a pedagogical condition for forming self-esteem in young school-age children (on the example of the USA). Forms of pre-school education in the United States are discussed. The advantages and disadvantages of different educational programs are described.

Key words: kindergarten teacher, family kindergarten, younger schoolchildren, logic, logical thinking, development of thinking, self-esteem.

Нова концепція початкової освіти, поряд з виконанням традиційних завдань, зобов'язує школу створити умови для різнобічного розвитку особистості дитини, її самоствердження та творчої самореалізації, формування людини з новим рівнем свідомості, яка володітиме новим мисленням, високою культурою життєвого самовизначення. Водночас усвідомлюватиме себе індивідуальністю, членом суспільства і представником людства. Така людина спроможна самостійно формувати цілі, знаходити оптимальні шляхи їх досягнення, брати на себе відповідальність за свої вчинки і діяльність, здатна до оцінки і самооцінки.

Оцінюючи себе, людина спирається на різнобічні знання про навколишній світ і саму себе. Це вимагає певного підходу до сприйняття і розуміння цього аспекту. У дослідженнях А. Захарової, А. Петровського [11, с.214] самооцінка розглядається як ставлення людини до своїх можливостей, особистісних якостей і зовнішніх факторів.

Успіх у вирішенні навчальних задач залежить не тільки від розумових здібностей учня, але й від її особистісних якостей. Засвоюючи у процесі навчання певні норми і цінності, школяр під впливом оцінних суджень учителів, однолітків розпочинає ставитися певним чином як до реальних результатів своєї навчальної діяльності, так і до самого себе як особистості. З віком він з більшою мірою розрізняє свої справжні досягнення і те, чого він міг би досягти, володіючи певними особистісними якостями. У навчальному процесі формується установка на оцінку своїх можливостей – одного з основних компонентів самооцінки.

Вагомим внеском у загальні інноваційні механізми реформування вищої освіти майбутніх учителів школи I ступеня і дошкільних закладів освіти слугує розробка змісту й методики професійної підготовки з урахуванням новітніх державних стандартів у галузі дошкільної та початкової освіти, актуалізації найкращого вітчизняного й адаптації до сучасних умов позитивного світового педагогічного досвіду.

Самооцінка є складним особистісним утворенням. У ній відбивається потреба дитини дізнатися про себе від інших, зростає власна активність, спрямована на усвідомлення своїх особистісних якостей. Вона включається у чисельну кількість зв'язків і відносин з усіма психічними утвореннями особистості і виступає важливим компонентом форм і видів її діяльності і спілкування.

Одним із аспектів підготовки учнів до подальшої педагогічної діяльності є ознайомлення їх із сучасним світоглядом на стан та розвиток дошкільної та початкової освіти. Систему освіти США розглядали такі науковці: Н. Андрущенко, О. Бевз, Н. Голубкова, Т. Ліхневська, Л. Мішина, К. Новіков, Ю. Топорков та ін. Особливість американської середньої школи полягає в її багатогранності та розгалуженості, поділі вищих навчальних закладів (університетів) на державні та приватні, їх відмінності в якості та кількості присвоєних ступенів, наявності систем одиниць кредитних одиниць, особливостей викладацького складу. Багаторівнева система вищої освіти, створена на основі "розподілу функцій" між навчальними закладами, - це саме той механізм, за допомогою якого США намагаються вирішити проблему підвищення якості підготовки спеціалістів [9, с.41].

Проблемі самооцінки присвячено численні дослідження зарубіжних учених (Бернс Р., Маслоу А., Роджерс К., Фройд З., Фромм Е. та ін.). Вітчизняні дослідники Б. Ананьєв, Л. Виготський, І. Кон, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, В. Столін, І. Чеснокова та інші у своїх роботах розглядають самооцінку як внутрішнє ядро особистості, як її свідомий початок, як згусток індивідуальної самосвідомості, як систему уявлень про себе.

США визнають вирішальну роль освіти в економічному та соціальному розвитку країни, у зміцненні її позицій на світових ринках та у світовому економічному співтоваристві, у підтримці національної безпеки, що відбивається на освітянській політиці та практичних заходах щодо її реалізації [6, с. 508].

У США дошкільна освіта починається з перших місяців життя. Тут немає продовженої декретної відпустки. Щоб не втратити місце, мати зобов'язана повернутися на роботу через півтора місяці після пологів, а шеститижневих дітей відправляють у спеціальні ясла. На одного вихователя припадає 4 дитини. У міру дорослішання ця кількість збільшується - 6 дітей, 11, 15 і так далі. 25. Так само багато дітей, які досягли п'ятирічного віку, відвідують одну підготовчу групу в школі під назвою «Дитячий садок». Ця група вже не дитячий садок, але й не школа.

Скоріше, це свого роду перехідний ступінь, подібність до нульового класу, який колись практикували в Союзі. На відміну від інших дошкільних закладів, відвідування такої групи є обов'язковим для кожної американської дитини. У США багато дитячих садків, але це не означає, що американцям не важко їх влаштувати. По-перше, це дорого. Середня вартість відвідування саду - півтори тисячі доларів на місяць, а різниця в цінах дуже велика - від 4,6 тис. до 26 тис. на рік. Ціна також залежить від віку дитини (чим молодший, тим дорожче), кількості годин, які він проводить в саду.

Режим відвідування безпосередньо залежить від графіку роботи та платоспроможності батьків. У тихі години американські малюки сплять прямо на матрацах в ігровій кімнаті, не знімаючи одягу та взуття. Це дозволяє евакуювати їх із будівлі за потреби, не витрачаючи часу на збори. Вартість муніципальних садів нижча, ніж приватних садів, але їх кількість надзвичайно обмежена і їх важко дістати через великі черги. Крім того, кількість малюків у групі, на відміну від приватних садів із їх міні-групами у 5-7 осіб, досить велика. Бюджетним варіантом є дитячі садки, створені релігійними громадами - католицькими церквами, синагогами тощо. Посилати дитину до такого садка можна лише як член громади.

Досить поширеною формою догляду за дітьми в США є сімейні дитячі сади. Для створення сімейного дитячого садка необхідно мати педагогічну освіту та будинок, який відповідає певним санітарним нормам, оскільки сімейні дитячі садки розташовані безпосередньо вдома з їх власниками. Великою перевагою таких садів є обмежена кількість дітей у групі та можливість готувати домашні страви. Мінусом є розмитість, а часто і відсутність освітньої програми. На відміну від великих дошкільних закладів, сімейні сади

рідко практикують будь-яку ліцензовану програму, яка дозволяє батькам відстежувати та контролювати навчання своєї дитини. Часто бувають випадки, коли вихователь просто вмикає малюків з мультфільмів і виводить їх на прогулянку, не обтяжуючи себе навчальними заходами. Таким чином, американські дитячі садки відрізняються у всьому - режимом роботи, умовами, педагогічним складом, кількістю дітей та мовами, на яких вони розмовляють. Тож не дивно, що існує багато дошкільних програм (Куррікулум).

Насправді навчальні програми - це різні моделі організації навчально-виховного процесу в дитячих садках. Концепція навчальної програми включає абсолютно все, що стосується виховання та навчання дітей, включаючи моральний розвиток, емоційне формування особистості дитини, створення середовища розвитку та ведення відповідної документації. Ця ж документація (звітна частина) є основним доказом ефективності навчальної програми.

Кожен вид навчальних програмах набуває поширення в певних штатах, і тільки деякі - по всій території країни. Завдяки гнучкості такої системи її ефективність дуже висока. Куррікулум можуть бути класифіковані за різними принципами, але просто розглянемо найбільш популярні моделі [12].

Творчий куррікулум. Створено компанією «Педагогічні стратегії» і ділиться на складові, розроблені для дітей від народження до 5 років і школярів. Розробки для малюків містять матеріали для педагогів та батьків, спрямовані на ознайомлення дитини з мистецтвом, фізичне виховання, створення розвивального середовища. Головним способом навчання виступає дослідницька діяльність і відкриття. Робота націлена на розвиток у малюків здатності творчо мислити. На допомогу вчителям пропонується планування занять на кожен день, що дозволяє створити гнучку індивідуальну програму для кожної дитини. Навчання здійснюється у формі тематичних занять і створення проблемних ситуацій, з якими малюкам пропонують впоратися. У той же час дитвора вчиться мислити нестандартно і працювати в команді. Таким чином, інтерактивне навчання в рамках цього куррікулуму будується на природній допитливості малюків і націлене на вміння застосувати свої знання на практиці.

Підхід розвиваючої взаємодії Бенк Стріт. Куррікулум розрахований на дітей від 3 років до закінчення школи. Програма заснована на індивідуальних і вікових особливостях кожної дитини. Велика увага приділяється соціалізації, вмінню взаємодіяти з оточуючими, формування самостійності в побуті. Програма досить різноманітна, в неї входить навіть навчання шопінгу. Основна роль вчителів полягає в спостереженні за грою малят і стимулюванні їх пізнавальної активності.

Навчальні ігри (Learning Games). Куррікулум розроблений для домашнього навчання і занять в групах з батьками. Матеріали представлені у вигляді книг з підбіркою ігор, яскравими ілюстраціями і докладними рекомендаціями для батьків. Кожна книга відповідає одному року життя малюка: від народження до 12 місяців, від 12 до 24 і т.д., до п'ятирічного віку.

Куррікулум Реджіо Еміліа. Традиційні заняття за столами або на килимку в таких садах не проводяться. Педагоги виступають тут не в ролі ведучих, а як співавтори, разом створюючи з дітьми проекти. Їх завдання полягає в м'якому напрямку і заохочення старань малюків у всіх видах діяльності. Велика частина ідей нових проектів належить самим дітям, а результати роботи документуються і знімаються на відео для батьків і колег. Таким чином дітям не підносять на блюді готові знання, а пропонують інструменти, що допомагають їх добути.

Профільна дошкільна освіта в гавайській системі. Ця методика поширена на всій території США та заснований на 685 видах діяльності, в яких немовлятам від народження до 3 років потрібно досягти компетентності. Діяльність у свою чергу поділяється на 6 основних напрямів - мова та психічний розвиток, фізичні навички, навички самообслуговування, соціальний розвиток та формування пізнавальних здібностей.

Система характеристики та оцінювання дітей дошкільного віку. Ця навчальна програма призначена для навчання дітей з особливими потребами від народження до 6 років. Тренінг базується на тісній співпраці з родиною.

Навчальні плани, поширені в різних штатах США, настільки різноманітні, що можуть бути нескінченними. Окрім описаних, широко популярною стала Вальдорфська система та метод Марії Монтесорі. Слід зазначити, що на відміну від Європи бренд «Монтесорі» не зареєстрований у США. Тому будь-яка установа може використовувати цю назву, навіть якщо вона мало спільного з відомою методологією. Ви можете переконатися, що сад справді працює в цій системі, попросивши працівників подати заявку на отримання ліцензії від Американського товариства Монтесорі (AMS) або Монтесорі Інтернаціоналу США (AMI). Однак навіть відсутність цих паперів часто не заважає чудовим відгукам батьків та учнів. Зрештою, головне завдання дитячого садка - і українського, і американського - бути затишним і комфортним, де приємно грати і легко навчатися.

Тому ми вважаємо за необхідне для майбутніх учителів та викладачів педагогічних закладів постійно оновлювати свої знання про стан розвитку світової дошкільної та початкової освіти.

Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що включення дітей у різні види діяльності, як це робиться на прикладі Сполучених Штатів Америки (навчальну, суспільно корисну, виконання ролевих функцій) сприяє становленню нормальної адекватної самооцінки і є соціокультурним процесом, який передбачає систематичність та послідовність. Тому важливо пам'ятати, що це має бути поступове ускладнення завдань і забезпечення їх доступності. В іншому ж разі, непосильні завдання та пов'язаний з ними неуспіх, можуть завдати самооцінці дитини значної шкоди.

Список використаних джерел:

1. Александрович Т.В. Развитие творческих способностей личности в дошкольном онтогенезе: теоретические основания и способы решения / Т.В. Александрович, О.А. Голюк, Г.Г. Кит // Молодий вчений. – 2018. – № 5.2 (57.2), травень. – С. 58-65.
2. Білоус В. С. Інтеграція університетської науки у світовий інформаційний простір / В. С. Білоус, Н. І. Лазаренко, А. М. Коломієць // Вісник Книжкової палати. – 2017. – №3. – С.19-23.
3. Голюк О.А. Особливості підготовки майбутніх викладачів дошкільної педагогіки в контексті реформування вищої освіти України / О.А. Голюк // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: зб. мат. наук.-практ. конф.– Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2015. – Вип.4. – С. 437-440.
4. Голюк О.А. Становлення суб'єктної позиції майбутніх вихователів ДНЗ та вчителів початкової школи в процесі фахової підготовки / О.А.Голюк // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 6-8 квітня 2016 р.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. – Вип. 5. – С. 275-279.
5. Громов, Є., & Лазаренко, Н. (2017). Викладання навчальних дисциплін у педагогічних університетах іноземною мовою як чинник Євроінтеграції. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Збірник наукових праць, 49, 8–12.
6. Демченко Е., Кит Г., Голюк О., Родюк Н. Развитие субъектности будущих педагогов в контексте подготовки к работе с одаренными детьми / Елена Демченко, Галина Кит, Оксана Голюк, Наталья Родюк // Society, Integration, Education. Proceedings of the International Scientific Conference, May 25th-26th, 2018. – Rezekne : Rezekne Academy of Technologies, 2018. – P. 507-519.
7. Демченко О.П. Формування суб'єктності соціально обдарованої особистості в культурноосвітньому просторі як умова її соціалізації / О.П.Демченко // Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка : Серія психологія. – 2017. – №6. - С.47-51.
8. Дупак Н.В. Система забезпечення якості вищої освіти у країнахзахідної Європи й США // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти:Збірник наукових праць. Наукові запискиРівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 9 (52). –2014. – С. 73-79.
9. Клонцак О. Організація академічно-громадського навчання як складова професійної підготовки студентів у системі університетської освіти США // Порівняльно-педагогічні студії. – 2015. – № 3 (25). – С. 40-47.
10. Клонцак О. Розвиток академічно-громадського навчання в сучасній системі університетської освіти США// ВІСНИК ЛЬВІВ. УН-ТУ. Серіяпедаг. – 2013. – Вип. 29. – С. 173–180.
11. Петровский А. В. О психологии личности / А. В. Петровский. – М. : Знание, 1971. – 64 с.
12. Тарасова О. В. Вища освіта в США: сучасний стан та пріоритетирозвитку [Електронний ресурс] / О. В. Тарасова. // Вісник Національноїакадемії Державної прикордонної служби України. – 2011. – Вип. 3. – Режимдоступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2011_3_9.